

Representantforslag nr. 97

(2008–2009)

fra stortingsrepresentantene Anders Anundsen og Jon Jæger Gåsvatn

Dokument nr. 8:97 (2008–2009)

Representantforslag fra stortingsrepresentantene Anders Anundsen og Jon Jæger Gåsvatn om tiltak for å styrke arbeidet mot mobbing i skolen

Til Stortinget

BAKGRUNN

I henhold til opplæringsloven § 9a-1 har alle elever rett til et godt psykososialt miljø som fremmer helse, trivsel og læring. Dette blir imidlertid ikke oppfylt overfor alle elever. Mobbing fører til at mange elever frykter skolen og gruer seg til hver nye skoledag i mobbernes klør. Det er sammenheng mellom trivsel og læring, og elever som mistrives på skolen på grunn av mobbing, vil normalt ha et dårligere læringsutbytte enn elever som trives i sin skolehverdag. Forslagsstillerne mener derfor at kampen mot mobbing er et viktig virkemiddel for å bedre læringen i skolen.

Elevundersøkelsen for 2008 viser at det har vært en økning i mobbingen i grunnskolen. Prosentandelen som oppgir at de har blitt mobbet, har økt, og også andelen som oppgir at de blir mobbet flere ganger i uken, har økt. Andelen som oppgir at de blir mobbet én eller flere ganger i uken, er nå 5,4 prosent og har økt fra 2005. I en rapport som er gitt ut om elevundersøkelsen, konkluderes det med at man ikke kan spore noen reduksjon i frekvensen av mobbing. Det oppgis i tillegg mer mobbing på barnetrinnet enn på ungdomstrinnet.

En annen omfattende undersøkelse fra Senter for atferdsforskning viser at antall mobbeofre har økt med hele 144 prosent på ungdomstrinnet siden 1995. Tallene de la frem tidligere i år, viser at mobbingen har økt med omtrent ti prosent per år. Professor Erling Roland uttaler i den sammenheng følgende:

"Oppmerksomheten rundt mobbing er blitt svekket både av skolene og myndighetene. Nå handler det mest om fagkunnskap, og ikke mobbing."

Dessverre kan økningen i mobbetallene tyde på at *Manifest mot mobbing* ikke fungerer etter intensjonene, og at de tiltakene som er blitt gjennomført, ikke er slagkraftige nok. Det kan være at skolene og skoleeier i dag ikke er fokusert nok i arbeidet mot mobbing, at de mangler tiltak for å forebygge og hindre mobbing, og at de ikke er klar over hvordan opplæringsloven faktisk skal gjennomføres i praksis med tiltak overfor både den som mobber og den som blir mobbet.

I mediene kan man lese en rekke historier om elever som er blitt mobbet, og som har fått livet og skolegangen sin ødelagt av mobbing. Det er derfor viktig å redusere mobbingen i norsk skole for å sikre bedre kvalitet i utdanningen. Å redusere mobbing vil også bidra til å hindre at elever faller fra utdanningen. Samtidig er det et viktig virkemiddel for å sikre at elevene faktisk får den opplæringen de har krav på, og som de trenger for å klare seg videre i livet. I et oppslag på NRK Nordland 17. mars 2009 kan man lese om en mor som forteller om sin datter som ble mobbet ut av skolen. Da eleven ble syk av mobbingen, bestemte kommunen at hun skulle tas ut av skolen. Jentas mor spør: "Hvorfor skal datteren min utvises fra skolen når det er hun som er offeret i saken?", og hun mener det ikke er rettferdighet i dette. Etter at jenta var blitt mobbet i flere år, bestemte rektor at jenta skulle tas ut av skolen uten foreldrenes samtykke og uten at de hadde blitt tatt med på råd. Ifølge artikkelen hadde skolen hele tiden vært orientert om mobbingen, men uten at tiltak hadde blitt satt i verk. I en fortvilt situasjon nevner moren til jenta også at hun snart ser på flytting som eneste alternativ.

Eksemplet viser at det er mobberne som seirer også når det gjelder det offentlige virkemiddelappa-

ratet. Dersom en skal legge til grunn at skolen, og derved kommunen, skal ha en viss oppdragende effekt for elever i offentlig skole, er en strategi hvor mobbere belønnes ved at mobbeofferet presses ut av skolen, fullstendig uakseptabel. Selv om det i dette tilfellet er kommunen som fatter vedtak, ligger det øverste politiske ansvaret på statsråden. Det er statsråden som i siste instans er ansvarlig for å sikre at eksisterende regelverk følges, og siden statsråden ikke foretar seg noe i slike tilfeller, må en legge til grunn at en slik handling er i samsvar med gjeldende lov.

En tilsvarende sak blir gjengitt i Stavanger Aftenblad 14. februar 2009 der en jente måtte bytte skole fordi skoleledelsen ikke klarte å sikre henne en trygg og verdig skolehverdag. Skolebyttet ble gjort etter en lang og hard kamp mot skolemyndighetene, der foreldrene følte at de stanget hodet i veggen og ikke kom noen vei. Det blir også hevdet i saken at det ikke er noen hjelp i opplæringsloven § 9a, og at det i opplæringsloven blir sagt at mobberen skal skifte skole, men at dette sjelden skjer.

I en kommentar i Stavanger Aftenblad skriver Grete Sørensen Vaaland og Jarmund Veland fra Senter for atferdsforskning at det ikke bør finnes frikort for skoler som ikke tar opplæringsloven alvorlig, og de hevder at den praksisen som finner sted i mange skoler, er rettsstridig. De er bekymret for at om ikke skolene tar opplæringslovens § 9 på alvor, så kan skolene senere bli holdt strafferettslig ansvarlig. De hevder det i dag er hjemmel i opplæringsloven til å ta elever som mobber ut av skolen, og plassere dem på en annen skole.

Forslagsstillerne undrer seg over at det kan se ut som om departementet er av en annen oppfatning.

Det kan virke som om skolene føler seg ganske maktesløse når alvorlig mobbing foregår over tid, og at de er usikre på om opplæringsloven gir rom for å flytte mobbere til andre skoler eller andre klasser. Kunnskapen om mobbing og hvilke tiltak man kan gjennomføre for å redusere eller fjerne mobbing, kan også virke mangelfulle.

Etter forslagsstillernes mening skyldes ofte mobbing på skoler en for dårlig skoleledelse og for svak oppfølging av konkrete elever. Det samlede sett med tiltak mot mobbere må forsterkes, og en må sikre at alle kommuner har systematisk oppfølging overfor de skolene kommunen eier, som sikrer tiltak og konsekvent oppfølging ved tilfeller av mobbing. Det nytter lite med et velformulert regelverk hvis det ikke følges opp. Det er, etter forslagsstillernes mening, uakseptabelt at dårlig skoleledelse og klasseledelse, samt svak oppfølging ved den enkelte skole, skal ødelegge skoledagen for mange elever. Forslagsstillerne er også kjent med tilfeller av så alvorlig mobbing at vedkommendes liv blir fullstendig ødelagt, og i de aller verste tilfellene kan det ende med at mobbeofre tar sitt eget liv.

Forslagsstillerne mener dette er en problemstilling som er langt mer alvorlig enn det man fra politisk hold har anerkjent så langt. Til tross for et engasjert innslag fra tidligere statsminister Kjell Magne Bondevik rundt tusenårsskiftet har oppfølgingen uteblitt og det politiske trykket forsvunnet. Konkret handling og krav til oppfølging av regelverk vil være et mer effektivt virkemiddel for å sikre oppfølging av tiltak mot mobbing. Særlig kan dette sikres ved at regelverket virker målrettet mot mobberen, og ikke som i dag, hvor mobbeofrene altfor lett blir dem som må flyttes ut av nærskolen og får det som tilleggsbelastning. Det er også vanskelig for elever som har vært mobbet å gli godt sosialt inn ved en ny skole, fordi elevens historie fort blir kjent, og eleven opplever ofte stigmatisering og ny mobbing til tross for skifte av skole.

Det er således ingen tvil om at tiltakene som følger av "Manifest mot mobbing", ikke er virkningsfulle nok. Det trengs kraftigere virkemidler for at skolene og skoleeiere skal følge opp kampen mot mobbing.

I opplæringsloven § 9a-3 står følgende:

"§ 9a-3. Det psykososiale miljøet

Skolen skal aktivt og systematisk arbeide for å fremme eit godt psykososialt miljø, der den enkelte eleven kan oppleve tryggleik og sosialt tilhør.

Dersom nokon som er tilsett ved skolen, får kunnskap eller mistanke om at ein elev blir utsett for krenkjande ord eller handlingar som mobbing, diskriminering, vald eller rasisme, skal vedkommande snarast undersøkje saka og varsle skoleleiinga, og dersom det er nødvendig og mogleg, sjølv gripe direkte inn.

Dersom ein elev eller forelder ber om tiltak som vedkjem det psykososiale miljøet, deriblant tiltak mot krenkjande åtferd som mobbing, diskriminering, vald eller rasisme, skal skolen snarast mogleg behandle saka etter reglane om enkeltvedtak i forvaltningslova. Om skolen ikkje innan rimeleg tid har teke stilling til saka, vil det likevel kunne klagast etter føresegnene i forvaltningslova som om det var gjort enkeltvedtak."

Formuleringene i bestemmelsen er for svake når det gjelder hvilke reaksjoner som skal rettes mot en mobber. Regelverket må tydeliggjøres, slik at en ved gjentatt mobbing på en skole kan bli tvangsflyttet til annen skole, eventuelt til et særlig tilrettelagt opplegg i den enkelte kommune som kan håndtere vanskelige elever, dersom et slikt tilbud er etablert.

Videre er det avgjørende at nasjonale myndigheter stiller klare krav til lokal skoleeiers systematiske arbeid mot mobbing og at en presiserer det klare ansvar kommunen som skoleeier har overfor de elevene som blir utsatt for mobbing. I mange slike tilfeller er det åpenbart at kommunen som skoleeier bør komme til erstatningsrettslig ansvar overfor elever som vedvarende blir mobbet i skolen. Dette må også gjelde for private skoleeiere.

FORSLAG

På bakgrunn av dette fremmes følgende

f o r s l a g :

I

Stortinget ber Regjeringen vedta nasjonale instruksjoner til skoleeiere om hvordan mobbere bør tvangsflyttes fra en skole dersom vedkommende varig mobber andre. Dersom endring i opplæringsloven er påkrevd, fremmes eget lovforslag om dette.

II

Stortinget ber Regjeringen opprette et eget skoleombud som også skal ivareta mobbede elevers rettigheter overfor skoleeier.

III

Stortinget ber Regjeringen iverksette informasjonstiltak overfor skoleeiere om hvordan mobbing kan bekjempes gjennom konsekvent bruk av skole reglement og andre tiltak for bevisstgjøring, både ved skuespill/rollespill, informasjonstiltak og foreldre-medvirkning.

IV

Stortinget ber Regjeringen fremme nødvendige forslag for å sikre mobbeofre reell rett til erstatning når skoleeier har sviktet sitt ansvar. Det vurderes om ansvarsgrunnlaget bør være objektivt.

4. mai 2009

